

مدرسه زمستانی زبان‌شناسی پیکره‌ای

مروری بر مفاهیم و نظریه‌های زبان‌شناسی پیکره‌ای

مصطفی عاصی

s_m_assi@ihcs.ac.ir

عنوان‌های این گفتار (نشست ۱)

۱- پیکره چیست؟

۲- پیکره سنتی

۳- پیکره‌های نوین - زبان‌شناسی پیکره‌ای

۴- ویژگی‌های پیکره‌های امروزی

۵- رویکردهای پیکره‌ای

۶- حوزه‌های کاربرد بررسی‌های پیکره‌ای

پیکره چیست؟

تعریف پیکره

Corpus in English – ۱

Oxford English Dictionary

Cambridge Dictionary

۲- پیکره در فارسی

لغتنامه دهخدا

فرهنگ فارسی معین

فرهنگ فارسی معاصر

پیکره چیست؟

تعریف پیکره

“A collection of written or spoken material stored on a computer and used to find out how language is used” OED/Cambridge

«مجموعه‌ای از مطالب نوشتاری یا گفتاری که در رایانه ذخیره شده و برای دریافت چگونگی کاربرد زبان به کار می‌رود»

پیکرهٔ سنتی

- بررسی‌های گویشی
- فرهنگ‌نگاری
- دستورنویسی
- واژه‌گزینی

پیکره‌های نوین – زبان‌شناسی پیکره‌ای

➤ بهره‌گیری از رایانه

➤ امکانات تازه و کاربردهای تازه

➤ پیدایش رشته زبان‌شناسی پیکره‌ای

➤ نظریه‌های زبانی و پیکره‌ها

➤ “Theoretical overview of the evolution of corpus linguistics” Elena Tognini Bonelli, 2010, in: The Routledge Handbook of Corpus Linguistics Edited by Anne O’Keeffe and Michael McCarthy

ویژگی‌های پیکره‌های امروزی

➤ داده‌های واقعی از گونه‌های مختلف زبان

➤ متن پیوسته

➤ روزآمدی

➤ ثبوت و ضبط دقیق

➤ چندکاربره

➤ چندمنظوره

➤ دائمی

➤ رایانشی

رویکردهای پیکرهای

➤ رویکرد پیکره محور (corpus driven):
بنیاد نظری زبان شناسی پیکرهای

A corpus-driven analysis is a more inductive process: the corpus itself is the data and the patterns in it are noted as a way of expressing regularities (and exceptions) in language. A corpus-driven analysis tends to only use minimal theoretical presuppositions about grammatical structure.

رویکردهای پیکره‌ای

رویکرد پیکره‌بنیاد (corpus based):

کاربرد زبان‌شناسی پیکره‌ای برای تایید یا رد یک نظره یا آزمودن یک فرایند یا مدل زبانی

Uses a corpus as a source of examples to check researcher intuition or to examine the frequency and/or plausibility of the language contained within a smaller data set.

حوزه‌های کاربرد بررسی‌های پیکره‌ای-۱

۱-۳ رویکرد پیکره‌محور :

(کشف مبانی جدید نظری - پی‌اف‌کندن نظریه‌های تازه - پیدایش گرایش‌های نوین)

۲-۳ رویکرد پیکره‌بنیاد :

۱-۲-۳ تأیید نظریه‌های موجود - تأیید و تثبیت روش‌ها، الگوها و فرضیه‌های موجود

۲-۲-۳ پیشبرد فعالیت‌ها و طرح‌های حوزه‌های زبان‌شناسی کاربردی:
ترجمه - واژه‌گزینی (اصطلاح‌شناسی **terminology**) -

فرهنگ‌نگاری - گویش‌شناسی - آموزش زبان

۳-۲-۳ پیشبرد فعالیت‌ها و طرح‌های میان‌رشته‌ای‌های زبان‌شناسی :

ترجمه ماشینی - زبان‌شناسی رایانشی - زبان‌شناسی

شناختی - زبان‌شناسی حقوقی

حوزه‌های کاربرد بررسی‌های پیکره‌ای-۲

۴-۲-۳ پیشبرد فعالیت‌ها و طرح‌های حوزه ادبیات :

- بررسی‌های موضوعی و محتوایی - بررسی‌های واژگانی -
غناي واژگانی - ریشه‌شناسی - مطالعات تطبیقی -
سبک‌شناسی - تصحیح متون

۵-۲-۳ پیشبرد فعالیت‌ها و طرح‌های زبان‌شناسی تاریخی:

- رمزگشایی از متن‌های ناشناخته - بررسی تاریخ تحول
زبان‌ها - خانواده‌های زبانی

۶-۲-۳ پیشبرد فعالیت‌ها و طرح‌های رشته‌های دیگر علوم انسانی:

- بررسی‌های تاریخی - باستان‌شناسی - جامعه‌شناسی -
روان‌شناسی

برخی از منابع - ۱

دهخدا، علی‌اکبر (۱۳۳۷) "مقدمه": *لغتنامه*. تهران، چاپخانه دولتی ایران.
عاصی، مصطفی (۱۳۷۶) "پایگاه داده‌های زبان فارسی"، در: *مجموعه مقالات سومین کنفرانس زبان‌شناسی*، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

عاصی، مصطفی (۱۳۸۲) "از پیکره زبانی تا زبان‌شناسی پیکره‌ای" در: *مجموعه مقالات پنجمین کنفرانس زبان‌شناسی*، تهران، دانشگاه علامه طباطبایی
عاصی، مصطفی. (۱۳۹۵) نخستین پیکره جامع زبان فارسی: از آغاز تا امروز در: *مجموعه مقالات دومین همایش ملی زبان‌شناسی پیکره‌ای*، انجمن زبان‌شناسی ایران، تهران.

عاصی، مصطفی (۱۳۹۸) *فرهنگ زبان‌آموز پیشرفته فارسی*، تهران، سمت.

برخی از منابع - ۲

- Assi, Mostafa (1981) "Persian Computing at Exeter". *Official Rumours*, No.33, 7-9, Exeter: University of Exeter.
- Assi, Mostafa (1997) " Farsi Linguistic Database (FLDB) " in: *The International Journal of Lexicography*, Vol.10, No.3, p.6, Oxford University Press.
- Assi, S. M. (2018) "Lexicography", in: *The Oxford Handbook of Persian Linguistics*, Oxford University Press, UK.
- Assi, Mostafa and M. H. Abdolhosseini (2000) "Grammatical Tagging of a Persian Corpus". *The International Journal of Corpus Linguistics*, (5)1, 69-81.
- Halliday, M.A.K. (1992) "Language as system and language as instance: The corpus as a theoretical construct", in: Svartvik (1992): 61-77.

برخی از منابع - ۳

Hartmann, R. R. K. (1980). *Contrastive Textology. Comparative Discourse Analysis in*

Applied Linguistics (Studies in Descriptive Linguistics 5). Heidelberg: J. Groos.

Leech, Geoffrey (1992) "Corpora and theories of linguistic performance" in: Svartvik (1992): 105-122.

Kennedy, G. (1998) *An Introduction to Corpus Linguistics*, London: Longman.

O’Keeffe, A. and M. McCarthy (2010) *The Routledge Handbook of Corpus Linguistics*, London:

Routledge.

Peykaregan Retrieved from: <http://Peykaregan.ir>

Storjohann, Petra (2005). “Corpus-driven vs. corpus-based approach to the study of relational patterns” Institut für Deutsche Sprache Mannheim (IDS).

Svartvik, Jan (ed.) (1992) *Directions in Corpus Linguistics*, Berlin: Mouton de Gruyter.

سیاس گز ارم